17/04/2020

Η ματωμένη Μεγάλη Παρασκευή του Αγρινίου το 1944

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

76 χρόνια συμπληρώνονται φέτος από το αποτρόπαιο γεγονός των ομαδικών εκτελέσεων και απαγχονισμών, από τους Γερμανούς κατακτητές και τους συνεργάτες τους, Αγρινιωτών και άλλων συμπατριωτών, έξω από το νεκροταφείο της Αγίας Τριάδας και στην κεντρική πλατεία (τότε Μπέλλου) του Αγρινίου.
Η μέρα ήταν 14 Απριλίου 1944, Μεγάλη Παρασκευή. Εκείνο το σούρουπο, η πόλη του Αγρινίου αντί να περιφέρει τον επιτάφιο του Χριστού, θρήνησε πάνω από τον ανοιχτό τάφο 120 συμπολιτών της, θυμάτων των ναζί.

Πέντε μέρες νωρίτερα, στις 9 Απριλίου του 1944, αντάρτες του ΕΛΑΣ είχαν στήσει ενέδρα στην περιοχή της Σταμνάς, λίγο πριν από το Αιτωλικό και το Μεσολόγγι. Από εκεί θα περνούσε η αμαξοστοιχία που εξυπηρετούσε τον ανεφοδιασμό των

γερμανικών στρατευμάτων. Αφού ανατίναξαν το τρένο και εξουδετέρωσαν τη φρουρά που το συνόδευε, οι αντάρτες απέσπασαν όλον τον οπλισμό και τις προμήθειες που μετέφεραν οι ναζί. Από την επίθεση σκοτώθηκαν δεκάδες Γερμανοί, μεταξύ των οποίων και ένας ταγματάρχης των Ες Ες.

Η γερμανική διοίκηση έδωσε εντολή για σκληρά αντίποινα. Πέρα από τις απώλειες και την ταπείνωση που υπέστησαν, ήθελαν να αποτρέψουν την αναζωπύρωση του αντάρτικου των σκλαβωμένων Ελλήνων.

Η εκτέλεση των 120

Τα αντίποινα έγιναν με τη σύμπραξη των προδοτικών Ταγμάτων Ασφαλείας που τελούσαν υπό τις διαταγές του Γεωργίου Τολιόπουλου. Ο Τολιόπουλος ήταν ένας 48χρονος πρώην αξιωματικός του ελληνικού στρατού που κατά τη διάρκεια της κατοχής συνεργάστηκε με τους Γερμανούς.

Στο μεσοδιάστημα, από την αντιστασιακή ενέργεια στη Σταμνά μέχρι τη 14η Απριλίου, κυκλοφορούσαν μόνο φήμες. Μάλιστα, οι ταγματασφαλίτες της περιοχής που προέρχονταν από την Πάτρα, έσπευσαν να καθησυχάζουν τους πολίτες. Ωστόσο, το βράδυ της Μεγάλης Πέμπτης κυκλοφόρησαν νέες φήμες ότι ανοίγουν λάκκους σε ένα χωράφι της περιοχής. Τα νέα διαδόθηκαν αλλά κανείς δεν ήταν σε θέση να φανταστεί το μακελειό που θα ακολουθούσε.

Οι πρώτες αγχόνες
Το τραγικό τέλος στην αγωνία τους δόθηκε το ξημέρωμα της Μεγάλης Παρασκευής. Οι Γερμανοί, με επικεφαλής τον λοχία Καρλ Βέρνερ, εισέβαλαν στις φυλακές του Αγρινίου και φώναξαν τα ονόματα τριών κρατούμενων. Ήταν ο 22χρονος Παναγιώτης Σούλος, ο 52χρονος Αβραάμ Αναστασιάδης και ο 23χρονος Χρήστος Σαλάκος. Χωρίς περαιτέρω εξηγήσεις, τους οδήγησαν με τη βία στην κεντρική πλατεία της πόλης. Σκόπευαν να τους κρεμάσουν.

Ο Σαλάκος, προτού τον κουκουλώσουν, μπόρεσε να διακρίνει μέσα στο σκοτάδι τον ανθυπολοχαγό των ταγματασφαλιτών, Γεωργόπουλο. Τα τελευταία του λόγια τα απεύθυνε στον προδότη εκτελεστή του: «Θα εκδικηθεί για μένα ο λαός του Αγρινίου. Ζήτω το Ε.Α.Μ.!». Ο Γεωργόπουλος του ανταπάντησε με ένα στεγνό «Σκάσε παλιοκάθαρμα» κλωτσώντας ο ίδιος το σκαμνί πάνω στο οποίο στεκόταν ο 23χρονος πατριώτης….

Τα άψυχα σώματά των αντρών αφέθηκαν πάνω στους στύλους σε κοινή θέα. Στόχος ήταν η τρομοκρατία και ο παραδειγματισμός της υπόλοιπης πόλης. Έπειτα, επέστρεψαν στις φυλακές και διέταξαν τους κρατούμενους να βγουν από τα κελιά τους και να παραταχθούν σε ομάδες των δέκα. Ύστερα, ανέλαβαν οι

αποκαλούμενοι «Γερμανοτσολιάδες». Οι Έλληνες ταγματασφαλίτες παραλάμβαναν τους κρατούμενους σε δεκάδες και τους οδηγούσαν πίσω από την εκκλησία της Αγίας Τριάδας. Εκεί τους περίμενε το εκτελεστικό απόσπασμα των προδοτών. Με συνοπτικές διαδικασίες τους εκτέλεσαν όλους. Δε γλίτωσε κανείς. Όλοι βρήκαν ακαριαίο θάνατο. Ο τραγικός απολογισμός ήταν 120 νεκροί. Ανάμεσά τους βρισκόταν μία γυναίκα και δύο Ιταλοί αντιφασίστες.

Ένα σημαντικό φωτογραφικό ντοκουμέντο είναι μια φωτογραφία του κρεμασμένου Αβραάμ Αναστασιάδη, που πήρε ο παλιός γνωστός φωτογράφος του Αγρινίου Σπ. Ξυθάλης από μία παρακείμενη οικοδομή. Στη θέση του κρεμασμένου αυτού υπάρχει σήμερα στην πλατεία Δημοκρατίας αναθηματική χάλκινη στήλη.

Η πόλη έρχεται αντιμέτωπη με την τραγωδία
Οι Αγρινιώτες την ημέρα εκείνη ξύπνησαν από τον ήχο των πένθιμων καμπάνων της Μεγάλης Παρασκευής. Η ατμόσφαιρα μύριζε θάνατο. Μόλις συνειδητοποίησαν τι είχε συμβεί, άντρες, γυναίκες και παιδιά έτρεχαν πανικόβλητοι στους δρόμους αναζητώντας τους δικούς τους ανθρώπους.

Η εικόνα της κεντρικής πλατείας, που άλλοτε αποτελούσε σημείο ευχάριστων καθημερινών συναθροίσεων, είχε μετατραπεί σε ένα κράμα φρίκης και τρόμου. Από παντού ακούγονταν κλάματα και κραυγές.

Οι Γερμανοί έριξαν τα πτώματα των εκτελεσθέντων στο μεγάλο λάκκο που είχε σκαφτεί την προηγούμενη νύχτα. Το πρωί του Μεγάλου Σαββάτου, ξεκρέμασαν και τους απαγχονισμένους και τους έβαλαν μαζί με τους άλλους. Σύμφωνα με αυτόπτες μάρτυρες, μόλις στοίβαξαν όλους τους νεκρούς στον ομαδικό τάφο, επιχείρησαν να τους κάψουν ρίχνοντας πετρέλαιο.

Οι σκηνές που διαδραματίστηκαν ήταν αποτρόπαιες. Οι συγγενείς των θυμάτων έκλαιγαν τους αγαπημένους τους πάνω από τον ανοιχτό τάφο πασχίζοντας να τους αναγνωρίσουν από τα ρούχα. Παράλληλα, ο στρατιωτικός διοικητής των Γερμανικών μονάδων Ηπείρου, εξέδωσε ανακοίνωση σχετικά με το γεγονός, όπου αναφέρεται ότι οι εκτελέσεις έγιναν ως αντίποινα για το σαμποτάζ των ανταρτών στις 9 Απριλίου.

Ο απολογισμός

Η εκτέλεση των 120 Ελλήνων κρατούμενων έμεινε ανοιχτή πληγή για την πόλη του Αγρινίου. Εκτός από την τεράστια ανθρώπινη απώλεια και το βάρος που κλήθηκαν να κουβαλήσουν όσοι έμειναν πίσω, οι ένοχοι δεν τιμωρήθηκαν ποτέ. Οι δοσίλογοι ταγματασφαλίτες που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στη δολοφονία των Αγρινιωτών κατάφεραν να διαφύγουν. Το ίδιο συνέβη και με τον διοικητή τους Γεώργιο

Τολιόπουλο. Σύμφωνα με μαρτυρίες κατοίκων, μετά την ήττα της Ναζιστικής Γερμανίας και την αποχώρηση της Βέρμαχτ από τα ελληνικά εδάφη, ο Τολιόπουλος «παρέδωσε την πόλη στους αντάρτες και έφυγε σαν κύριος».

Ο ίδιος στην αναφορά του την 1η Οκτωβρίου 1944 έγραψε: «Η Κυβέρνησις διέταξε την προσωρινήν απόλυσιν, άμα και την εναντίον εκάστου απαγγελίαν κατηγορίας ως δοσιλόγων. Επικολούθησε διεξαγωγή ανακρίσεων, βάσει των καταγγελιών εκ μέρους των ελασιτών, οπότε και αφέθημεν ελεύθεροι περί τας αρχάς Απριλίου του 1945».

Ο Τολιόπουλος συνέχισε την επαγγελματική του πορεία στον ελληνικό στρατό και το 1949 προήχθη στο βαθμό του Συνταγματάρχη. Πέθανε το 1962 στην Αθήνα. Για τις πράξεις του δεν κλήθηκε να λογοδοτήσει ποτέ